

Modersmål – jiddisch som andraspråk (nybörjare)

Språket är människans främsta redskap för reflektion, kommunikation och kunskapsutveckling. Genom språket kan människan uttrycka sin personlighet och med hjälp av skönlitteratur, sakprosa och andra medier lär människan känna sin omvärld, sina medmänniskor och sig själv.

Judar är en nationell minoritet och jiddisch är ett nationellt minoritetsspråk i Sverige. De nationella minoriteterna och minoritetsspråken har funnits under mycket lång tid i det geografiska område som i dag utgör Sverige och de nationella minoriteternas språk och kultur är en värdefull del av den kulturella mångfalden och det gemensamma kulturarvet. För att de nationella minoriteternas språk och kultur ska leva vidare in i framtiden är det viktigt att skydda och främja dem. Kunskaper i språket och om minoritetens kultur och historia ger möjligheter att använda språket samt att utveckla en egen kulturell identitet.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet modersmål – jiddisch som andraspråk (nybörjare) ska syfta till att eleverna utvecklar språkkunskaper så att de kan, vill och vågar använda jiddisch i olika sammanhang. Undervisningen ska i möjligaste mån bedrivas på jiddisch och bidra till att eleverna, genom att använda jiddisch i funktionella och meningsfulla sammanhang, utvecklar en grundläggande kommunikativ förmåga.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla förståelse av jiddisch i tal och skrift. Därför ska eleverna få möta talad och skriven jiddisch av olika slag och få sätta innehållet i relation till egna erfarenheter och kunskaper. Undervisningen ska även ge eleverna möjlighet att utveckla förmåga att, i första hand muntligt, formulera sig och samspela med andra.

Undervisningen ska stimulera elevernas nyfikenhet på språk och kultur samt ge dem möjlighet att stärka sin flerspråkighet och sin kulturella identitet. Därför ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om jiddischkultur. Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar en språklig medvetenhet samt strategier för hur de kan lära sig språk i och utanför undervisningen. Dessutom ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla förståelse av nationella minoriteters fri- och rättigheter enligt lagar och andra bestämmelser inom området. Undervisningen ska även ge eleverna möjlighet att utveckla förståelse av hur jiddisch kan främjas och utvecklas i en flerspråkig kontext samt av språkets funktion för kommunikation, tänkande och lärande.

Undervisningen i ämnet modersmål – jiddisch som andraspråk (nybörjare) ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Förståelse av talad jiddisch.
- Förmåga att kommunicera på jiddisch.
- Förmåga att läsa mycket enkla texter på jiddisch.
- Kunskaper om jiddischkultur.

Nivåer i ämnet modersmål – jiddisch som andraspråk (nybörjare)

- Nivå 1, 100 poäng.
- Nivå 2, 100 poäng, som bygger på nivå 1.

Nivå 1, 100 poäng

Nivåkod: JIIW1N0

Centralt innehåll

Undervisningen i ämnet modersmål – jiddisch som andraspråk (nybörjare) på nivå 1 ska behandla följande centrala innehåll:

- Hörförståelse. Tydligt talad, mycket enkel jiddisch, i långsamt tempo, däribland dialoger.
- Strategier för att uppfatta betydelsebärande ord och dra slutsatser om innehållet i talad jiddisch.
- Strategier för att underlätta samtal, däribland omformuleringar, gester och frågor.
- Uttal, ord, artighetsfraser och grammatiska strukturer i texter och tal som eleven möter samt i egen produktion och interaktion.
- Muntlig framställning, däribland mycket enkla presentationer, meddelanden och beskrivningar samt samtal om välbekanta ämnesområden, vardagliga situationer och intressen.
- Jiddischalfabetet.
- Skriftlig framställning, däribland mycket enkla meddelanden och beskrivningar.
- Strategier för att läsa och samtala om texter.
- Läsning av, och samtal om, korta och mycket enkla texter på jiddisch, däribland berättelser och sånger.
- Sveriges nationella minoriteter och nationella minoritetsspråk. Översiktligt om nationella minoriteters fri- och rättigheter enligt språklagen och lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.
- Kulturella företeelser inom jiddischvärlden.
- Estetiska uttryck inom jiddischkulturen, till exempel inom konst, musik och teater.

Nivå 2, 100 poäng

Nivåkod: JIIW2N0

Centralt innehåll

Undervisningen i ämnet modersmål – jiddisch som andraspråk (nybörjare) på nivå 2 ska behandla följande centrala innehåll:

- Hörförståelse. Tydligt talad, enkel jiddisch, främst i långsamt tempo, däribland dialoger och intervjuer.
- Strategier för att uppfatta betydelsebärande ord och dra slutsatser om innehållet i talad jiddisch.
- Strategier för att underlätta samtal, däribland omformuleringar, gester, frågor och stödjande fraser.
- Hur ord, fasta språkliga uttryck och vardagsfraser används i talad jiddisch i olika situationer samt hur olika formuleringar används för att inleda och avsluta olika typer av framställningar och samtal.
- Uttal, ord, artighetsfraser och grammatiska strukturer i texter och tal som eleven möter samt i egen produktion och interaktion.
- Muntlig framställning, däribland mycket enkla presentationer, meddelanden och beskrivningar samt samtal om välbekanta ämnesområden, vardagliga situationer, intressen och händelser.
- Hur eleverna i egen produktion och interaktion kan uttrycka sig sammanhängande samt med tydlighet och någon variation.
- Jiddischalfabetet.
- Skriftlig framställning, däribland mycket enkla meddelanden och beskrivningar.
- Strategier för att läsa och samtala om texter.
- Läsning av, och samtal om, korta och mycket enkla texter på jiddisch, däribland berättelser och sånger.
- Ordspråk och talesätt.
- Sveriges nationella minoriteter och nationella minoritetsspråk. Nationella minoriteters fri- och rättigheter enligt språklagen och lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.
- Kulturella företeelser inom jiddischvärlden, historiskt och i nutid. Jämförelse med egna erfarenheter och kunskaper.
- Estetiska uttryck och kulturutövare inom jiddischkulturen.
- Några skönlitterära verk på jiddisch och deras författare.
- Nedslag i judarnas historia.

Betygskriterier

Av 18 kap. 23 § andra stycket och 20 kap. 37 § andra stycket skollagen (2010:800) följer att läraren vid betygssättningen i ett ämne ska göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper på den aktuella nivån i ämnet i förhållande till de betygskriterier som gäller för ämnet som helhet och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper. Samtliga kriterier för betyget E ska dock vara uppfyllda för att eleven ska kunna få ett godkänt betyg.

Betyget E

Eleven förstår **några vanliga ord och mycket enkla fraser** i tydligt talad, mycket enkel jiddisch i långsamt tempo.

Eleven uttrycker sig enkelt och **i någon mån begripligt med enstaka ord och fraser** på jiddisch i muntliga framställningar av olika slag och i muntlig interaktion. Eleven uttrycker sig på ett enkelt och **i någon mån fungerande** sätt på jiddisch i skriftliga framställningar av olika slag.

Eleven förstår **några vanliga ord och mycket enkla fraser** i korta, mycket enkla texter på jiddisch.

Eleven visar **vissa kunskaper** om jiddischkultur.

Betyget D

Elevens kunskaper bedöms sammantaget vara mellan C och E.

Betyget C

Eleven förstår **vanliga ord och enkla fraser** i tydligt talad, mycket enkel jiddisch i långsamt tempo.

Eleven uttrycker sig enkelt och **begripligt med ord och fraser** på jiddisch i muntliga framställningar av olika slag och i muntlig interaktion. Eleven uttrycker sig på ett enkelt och **i huvudsak fungerande** sätt på jiddisch i skriftliga framställningar av olika slag.

Eleven förstår **vanliga ord och enkla fraser** i korta, mycket enkla texter på jiddisch.

Eleven visar **kunskaper** om jiddischkultur.

Betyget B

Elevens kunskaper bedöms sammantaget vara mellan A och C.

Betyget A

Eleven förstår **vanliga ord och fraser** i tydligt talad, mycket enkel jiddisch i långsamt tempo.

Eleven uttrycker sig enkelt och **relativt tydligt med fraser och meningar** på jiddisch i muntliga framställningar av olika slag och i muntlig interaktion. Eleven uttrycker sig på ett enkelt och **fungerande** sätt på jiddisch i skriftliga framställningar av olika slag.

Eleven förstår **huvudsakligt innehåll** i korta, mycket enkla texter på jiddisch.

Eleven visar **goda kunskaper** om jiddischkultur.